

Në Prishtinë, më 24 shkurt 2022
Nr. ref.:163/2

Në mbështetje të Ligjit për Akademinë e Shkencave dhe të Arteve të Kosovës, Ligji Nr. 05/L - 038, neni 14 dhe të Statutit të Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës, nr. 446/2, të 11.05.2016, neni 30, Kuvendi i Akademisë, në mbledhjen e mbajtur më 23 shkurt 2022, miratoi

**PLANIN STRATEGJIK GJITHËPËRFSHIRËS TË
AKADEMISË SË SHKENCAVE DHE TË ARTEVE TË KOSOVËS
PËR PERIUDHËN 2022-2025**

QËLLIMET STRATEGJIKE TË AKADEMISË PËR PERIUDHËN 2022-2025

VIZIONI

Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës (në tekstin e mëtejmi ASHAK), si institucion i pavarur dhe më i lartë shkencor dhe artistik në Kosovë, ka synim arrijetë më të larta shkencore dhe artistike, si dhe ndikimin e shkencës dhe të artit në zhvillimin e vendit. ASHAK-u ka për qëllim të reflektojë autoritet, besueshmëri dhe pavarësi, duke u mbështetur në një sistem vlerash të ndërtuar mbi rigorozitetin shkencor, mendimin kritik dhe transparencën. ASHAK-u ndërmerr hapa për ngritjen e kontributit të shkencës dhe të artit për krijimin e shoqërisë së bazuar në dije dhe kulturë, si kusht i domosdoshëm për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe shoqëror. Akademia nxit dhe kultivon vetëdijen për mbrojtjen sistematike të trashëgimisë kulturore dhe të resurseve natyrore, si dhe synon ndërlidhjen e krijimtarisë shkencore dhe artistike të Kosovës me vendet e tjera të Evropës dhe të botës.

MISIONI

ASHAK-u punon për nxitjen, zhvillimin, promovimin dhe avancimin e shkencës dhe të artit në Kosovë, për ndërtimin e një shoqërie të bazuar në dije. Realizon, ideon dhe organizon projekte shkencore dhe artistike me interes për zhvillimin shoqëror, ekonomik e kulturor të Kosovës, përmes botimit të materialeve kërkimore nga fusha e shkencës, e artit dhe të kulturës; mbajtjes së aktiviteteve artistike dhe të diskutimeve kulturore, me qëllim të kultivimit të mendimit kritik dhe të polemikave për idetë shkencore; promovimit të arritjeve shkencore dhe artistike dhe të përfshirjes së tyre në rrjedhat globale.

OBJEKTIVAT

Qëllim i Akademisë është zhvillimi, nxitja, promovimi dhe avancimi i shkencës dhe të artit në Kosovë përmes:

1. Realizimit të projekteve shkencore me interes për zhvillimin shoqëror, ekonomik dhe kulturor të vendit;
2. Kujdesit për krijimin dhe avancimin e kuadrove shkencore, sidomos të brezit të ri;
3. Mbledhjes, sistemimit, ruajtjes dhe studimit të materialeve me interes të veçantë shkencor, sidomos të atyre që lidhen me trashëgiminë kulturore dhe të kaluarën e Kosovës;
4. Pjesëmarrjes në formimin e politikave të veprimtarisë shkencore dhe të krijimtarisë artistike;
5. Vlerësimit të gjendjes ekzistuese dhe propozimit të masave për avancimin e mendimit shkencor dhe ngritjen e cilësisë së krijimtarisë artistike;
6. Organizimit të punës kërkimore-shkencore me karakter teorik e praktik në fusha të ndryshme të dijes dhe të arteve në formën e tubimeve, të tryezave, të këshillimeve, të simpoziumeve, të konferencave shkencore dhe të formave përkatëse të shprehjes së krijimtarisë dhe aktiviteteve artistike;
7. Botimit të publikimeve të rregullta dhe periodike nga fusha e shkencës dhe e artit, që financohen nga buxheti i Akademisë;
8. Bashkëpunimit me institucionet e Republikës së Kosovës dhe me institucionet ndërkombëtare nga fusha e shkencës dhe e artit;
9. Ndihmës për përhapjen e mendimit shkencor dhe të krijimtarisë artistike jashtë vendit;
10. Zhvillimit të hulumtimeve me interes të veçantë publik e shkencor;
11. Ndërmarrjes së veprimeve në interes të veçantë për Kosovën, në mbështetje të së drejtës dhe të detyrimit të Akademisë për të qenë institucion këshillues për zhvillimin e shkencës dhe të artit në Kosovë, në përputhje me nevojat e zhvillimit të vendit.

MASAT PËR REALIZIMIN E OBJEKTIVAVE

1. REALIZIMI I PROJEKTEVE SHKENCORE ME INTERES PËR ZHVILLIMIN SHOQËROR, EKONOMIK DHE KULTUROR TË VENDIT

Për realizimin e këtij objekktivi strategjik, rëndësi të veçantë ka kontributi i seksioneve të ASHAK-ut dhe potenciali njerëzor, shprehur me veprimtarinë botuese, shkencore dhe artistike, mbështetur në infrastrukturën materiale.

Masat për realizimin e pikës 1

1.1 Realizimi i projekteve kërkimore shkencore dhe artistike të ASHAK-ut;

- 1.2 Forcimi i bashkëpunimit në projekte të përbashkëta me institucionet e tjera kërkimore shkencore dhe artistike, si dhe pjesëmarrja në burimet vendore dhe ndërkomëtare të financimit;
- 1.3 Forcimi i bashkëpunimit me universitetet publike, institutet shkencore, institucionet kulturore dhe institucionet e tjera; dhe
- 1.4 Pjesëmarrja në projektet shkencore e kulturore-artistike, përforcimi i bashkëpunimit ndërkomëtar, si dhe pjesëmarrja në projektet shkencore dhe artistike evropiane.

2. KUJDESI PËR KRIJIMIN DHE AVANCIMIN E KUADROVE SHKENCORE TË BREZIT TË RI

Do t'i kushtohet vëmendje e veçantë krijimit dhe avancimit të kuadrove të reja shkencore dhe artistike, duke promovuar shkallën e cilësisë së projekteve shkencore dhe artistike, me të cilat të rinjtë inkurajohen për punë në këto fusha; ngritjen e infrastrukturës dhe krijimin e kushteve institucionale dhe materiale për arritjen e rezultateve relevante shkencore e artistike. Ky objektiv strategjik mund të realizohet bazuar në një sistem të vlerave ku zbatohen indikatorët ndërkomëtarisht të pranuar. ASHAK-u do të jetë pjesë e përpjekjeve të përgjithshme për tejkalimin e faktorëve kufizues që paraqesin pengesa përfshirjen e femrave në fushën e shkencës dhe të artit.

Masat për realizimin e pikës 2

- 2.1 Në përputhje me planin strategjik të ALLEA-s të iniciohet themelimi i Akademisë së të rinjve;
- 2.2 Të intensifikohet bashkëpunimi me universitetet, me institucionet shkencore dhe kulturore dhe të forcohet bashkëpunimi me sektorin ekonomik dhe publik, për zhvillimin dhe avancimin e kërkimeve shkencore dhe të veprimtarisë artistike;
- 2.3 Të shtohet angazhimi për krijimin e kushteve që mundësojnë njohjen e brezit të ri të shkencëtarëve dhe të artistëve, si dhe vlerësimin e rezultateve më të larta shkencore dhe artistike;
- 2.4 Të mbështetet organizimi i tubimeve shkencore, i aktiviteteve kulturore dhe artistike për promovimin e shkencëtarëve të rinj rreth temave të rëndësishme për arsimin, shkencën, artin, liritë akademike dhe artistike, vlerësimin e krijimtarisë shkencore dhe artistike, integritetin dhe cilësinë e kërkimeve shkencore, si dhe publikimin e rezultateve shkencore dhe prezantimin e veprave artistike;
- 2.5 Të përfshihet një rreth më i gjërë i shkencëtarëve dhe i artistëve të rinj të talentuar në aktivitetet e ASHAK-ut;
- 2.6 Të angazhohet që krijuesit e rinj të shpërblehen për arritjet më të larta shkencore dhe artistike në Kosovë;
- 2.7 Të funksionalizohet shpërblimi mbështetës për shkencëtarët dhe artistët e rinj;
- 2.8 Të organizohen tryeza dhe seminare shkencore për nxitjen e interesimit të të rinjve përfushat e caktuara të dijes, si në matematikë, inxhinieri, gjuhët e Ballkanit dhe veprimtarit të ndryshme artistike;
- 2.9 Të angazhohet për promovimin e barazisë gjinore dhe të diversitetit.

3. MBLEDHJA, SISTEMIMI, RUAJTJA DHE STUDIMI I MATERIALEVE ME INTERES TË VEÇANTË SHKENCOR, SIDOMOS TË ATYRE QË LIDHEN ME TRASHËGIMINË KULTURORE DHE TË KALUARËN E KOSOVËS

Do të bëjë mbledhjen, sistemimin, ruajtjen dhe studimin e materialeve që ndërlidhen me çështjet e identitetit kombëtar, pasuritë natyrore, kulturore, shkencore dhe artistike të Kosovës dhe ato do të prezantohen para opinionit vendor dhe ndërkombe. ASHAK-u ka për detyrë që në mënyrë shkencore dhe të argumentuar të përballet me tendencat e zhvlerësimit të identitetit kombëtar dhe të nxjerrë në pah kompleksitetin e këtij identiteti të formësuar në rrethana unike historike.

Masat për realizimin e pikës 3

- 3.1 Konstatimi, studimi dhe promovimi i vlerave të rëndësishme kulturore, historike dhe artistike, të arriturave shkencore, pasurive natyrore, të ngjarjeve dhe të personaliteteve të rëndësishme historike;
- 3.2 Ruajtja, mbrojtja aktive dhe respektimi i traditës, i trashëgimisë kulturore dhe i veçantive të hapësirës kosovare si vlera themelore kombëtare;
- 3.3 Mbrojtja e natyrës nga kërcënimet bashkëkohore të urbanizimit dhe zhvillimit të përgjithshëm ekonomik;
- 3.4 Paraqitja sistematike para opinionit e vlerave të veçanta kulturore, artistike dhe të arriturave shkencore nga e kaluara.

4. PJESEMARRJA NË FORMIMIN E POLITIKAVE TË VEPRIMTARISË SHKENCORE DHE TË KRIJIMTARISË ARTISTIKE

Pjesëmarrja aktive në propozimin, aprovimin dhe zbatimin e politikave shkencore, artistike dhe kulturore në Kosovë, në mënyrë që të realizohet vizioni e të përmbushet misioni i vet në ngritjen e nivelit të përgjithshëm të arsimit, kulturës dhe zhvillimit ekonomik.

Masat për realizimin e pikës 4

- 4.1 Nxitja e përpilimit të dokumenteve strategjike të ASHAK-ut lidhur me çështjet aktuale në shoqërinë kosovare, si: pozitës ndërkombe dhe të së ardhmes së Kosovës, të cilësisë së arsimit në të gjitha nivelet, të edukimit për shoqëri teknologjike, të gjendjes në shkollimin e sotëm dhe vizionit për të ardhmen, të dijes si bazë për një zhvillim konkurrent ekonomik, të rëndësishëm dhe zbatimit të dijes për dalje nga kriza dhe orientimit;
- 4.2 Pjesëmarrja këshillëdhënëse e anëtarëve të ASHAK-ut në komisionet parlamentare, në organet strategjike të ministrive, në organet drejtuese të institucioneve kulturore dhe të këshillave drejtuese të institucioneve publike nga fushëveprimi i ASHAK-ut;
- 4.3 Pjesëmarrja e anëtarëve të ASHAK-ut në organizatat e rëndësishme shkencore dhe artistike ndërkombe; dhe
- 4.4 Këshillimi i paanshëm i bartësve të politikave të arsimit dhe të kulturës në Kosovë nga fusha e ekspertizës dhe e përvojës së anëtarëve të ASHAK-ut.

5. VLERËSIMI I GJENDJES EKZISTUESE DHE PROPOZIMI I MASAVE PËR AVANCIMIN E MENDIMIT SHKENCOR DHE NGRITJEN E CILËSISË SË KRIJIMTARISË ARTISTIKE

Të promovohet ndërgjegjësimi për rolin fondamental të dijes në progresin e përgjithshëm të shoqërisë ku arsimi i lidhur me kërkime dhe inovacion do t'i kontribuojë shkencës, artit dhe kulturës, do të nxisë kreativitetin dhe do të promovojojë standartet më të larta të etikës dhe të arritshmërisë. Në të gjitha nivelet e arsimit, të inkurajohet ndërtimi i personalitetit të bazuar në dije, shkathtësi dhe kompetencë për pjesëmarrje aktive në shoqërinë demokratike. Të shtohet kujdesi për gjuhën, historinë e kulturën, dhe ruajtjen e të gjitha formave të identitetit kombëtar dhe të afirmohet kreativiteti dhe inovacioni, si bazë e zhvillimit të shkencës, artit dhe veprimtarive të tjera shoqërore.

Masat për realizimin e pikës 5

- 5.1 Bashkëpunimi me universitete, institute dhe institucione arsimore, shkencore dhe kulturore për përparimin e vazhdueshëm të të gjitha niveleve të arsimit të orientuara drejt mësimit cilësor i përvetësuar në bashkëveprim me praktikat profesionale;
- 5.2 Promovimi i sistemit arsimor, në të cilin përvetësohen njohuri për trashëgiminë kulturore vendore, evropiane dhe botërore, si dhe ruajtjen dhe respektimin e kulturës sonë dhe të diversitetit kulturor;
- 5.3 Promovimi i krijimit dhe ruajtjes të vlerave të trashëgura kulturore të përhershme me mbështetje të teknologjive bashkëkohore;
- 5.4 Bashkëpunimi me të gjitha institucionet relevante për organizimin e tryezave shkencore lidhur me vlerësimin e gjendjes aktuale dhe përpilimin e dokumenteve strategjike për ngritisjen e cilësisë së kërkimeve shkencore dhe të vlerave artistike; dhe
- 5.5 Pjesëmarrja aktive në hartimin e strategjisë për specializimet e mençura.

6. ORGANIZIMI I PUNËS KËRKIMORE-SHKENCORE ME KARAKTER TEORIK E PRAKTIK NË FUSHA TË NDRYSHME TË DIJES DHE TË ARTEVE

Të bëhet nxitja, zhvillimi dhe promovimi i punës kërkimore-shkencore me karakter teorik dhe praktik në fusha të ndryshme të dijes, të shkencave dhe të arteve, përmes projekteve shkencore dhe artistike, botimeve, ekspozitave, koncerteve, tryezave shkencore dhe seminareve nga fushëveprimtaria e seksioneve të ASHAK-ut. Të shtohet kujdesi që resurset kryesore të ASHAK-ut të jenë njohuritë e thella, rezultatet kulmore shkencore e artistike, si dhe kompetenca në shkencë e në art e anëtarëve të saj. ASHAK-u do të përkujdeset të përzgjedhë anëtarë të vet shkencëtarët dhe artistët më të mirë, dhe kjo paraqet pikën më vitale për realizimin e kërkimeve shkencore cilësore, të veprave të artit me vlera të larta, cilësinë e këshillave për politikat e zhvillimit shoqëror dhe ekonomik, si dhe për ndikim të dukshëm në rrjedhat e shoqërisë.

Masat për realizimin e pikës 6

- 6.1 Transparencë në procesin e përzgjedhjes dhe avancimit të anëtarëve të saj, të bazuar në merita, të arritura shkencore dhe artistike në një proces të përgjegjshëm të votimit në Seksion dhe Kuvend;

- 6.2 Vendosja e standardeve të krahasueshme ndërkombëtare në të gjitha fushat ku ka mundësi përmes plotësimit të akteve normative përkatëse;
- 6.3 Përgatitje e projekteve me dokumentacion të nevojshëm për kërkimin e mundësive për themelimin e instituteve kërkimore-shkencore dhe qendrave studimore që do të veprojnë në kuadër të ASHAK-ut;
- 6.4 Angazhim i shkencëtarëve të institucioneve të tjera në projektet kërkimore të ASHAK-ut;
- 6.5 Propozim i një sistemi të qëndrueshëm të financimit të bazuar në burimet buxhetore, në bashkëpunimin me ekonominë dhe në projekte kombëtare dhe ndërkombëtare, posaçërisht në burimet e Bashkimit Evropian;
- 6.6 Organizimin e tubimeve, të tryezave, të këshillimeve, të simpoziumeve, të konferencave shkencore dhe të veprimtarisë krijuese dhe të aktiviteteve artistike; dhe
- 6.7 Ndikim në opinionin publik lidhur me shkencën, artin dhe kulturën përmes medieve të shkruara dhe elektronike.

7. BOTIMI I PUBLIKIMEVE TË RREGULLTA DHE PERIODIKE NGA FUSHA E SHKENCËS DHE E ARTIT, QË FINANCOHEN NGA BUXHETI I AKADEMISË

Vazhdimi i traditës së pasur në botimin e veprave letrare, shkencore dhe artistike, si dhe në publikimin e revistave periodike, ku promovohen të arriturat në fushën e gjuhësisë, letërsisë, historisë, shkencave shoqërore, shkencave të natyrës dhe në fushën e artit. Me veprimtarinë e vet botuese ASHAK-u kultivon sistemin e vlerave të mbështetura në cilësi, si dhe i promovon të arriturat në të gjitha fushat e shkencës dhe të artit në një rreth më të gjërë.

Masat për realizimin e pikës 7

- 7.1 Pasurimi i fondeve arkivore, bibliotekare, i krijuarit të artistike dhe i veprimtarisë botuese (revistarë shkencore, librat, përbledhjet e punimeve nga tubimet shkencore) në mënyrë tradicionale dhe elektronike;
  - 7.2 Mbrojtja dhe restaurimi i materialeve ekzistuese, mbledhja dhe përpunimi i materialeve të reja, blerja e veprave artistike, librave dhe krijimi i avancimit i bazës së të dhënave;
  - 7.3 Përmirësimi i infrastrukturës së teknologjisë së informacionit, të komunikimit dhe të multimedieve që do të mundësojë mbledhjen sistematike dhe digjitalizimin e materialeve dhe dokumenteve;
  - 7.4 Pasurimi i përbledhjeve digitale dhe paraqitja e tyre si qasje e hapur në burimet e përbajtjeve përkatëse digitale; dhe
  - 7.5 Të shtohen përpjekjet për ndërkombëtarizimin e botimeve dhe të publikimeve periodike, të përcjella me masat përgjegjëse për ngritjen e vlerave bazuar në parametra të pranuar ndërkombëtarisht;
-
8. BASHKËPUNIMI ME INSTITUCIONET E REPUBLIKËS SË KOSOVËS DHE ME INSTITUCIONET NDËRKOMBËTARE NGA FUSHA E SHKENCËS DHE E ARTIT

Përkushtimi për ta ndërgjegjësuar opinionin lidhur me rolin e ASHAK-ut, përmes pjesëmarrjes së anëtarëve të vet në bashkëpunim me institucionet e Republikës së Kosovës dhe ato

ndërkombëtare në fushën e shkencës dhe të artit. Të intensifikohet pjesëmarrja e ASHAK-ut në institucionet politikëbërëse dhe ekzekutive të Kosovës, si: Kuvendi; Ministria e Arsimit, e Shkencës, e Teknologjisë dhe e Inovacionit; Ministria e Kulturës, e Rinisë dhe e Sportit; si dhe në asocacionet dhe nismat ndërkombëtare akademike.

Masat për realizimin e pikës 8

- 8.1 Pjesëmarrja e anëtarëve të ASHAK-ut në Këshillin Kombëtar të Shkencës;
- 8.2 Pjesëmarrja e anëtarëve të ASHAK-ut në përbërjen e Këshillit Shkencor të MASHT-it, të përcaktuar sipas Ligjit për veprimtari kërkimore shkencore;
- 8.3 Pjesëmarrja e anëtarëve të ASHAK-ut në akademitë dhe organet e akademive dhe të institucioneve akademike dhe shkencore ndërkombëtare.

9. NDIHMA PËR PËRHAPJEN E MENDIMIT SHKENCOR DHE TË KRIJIMTARISË ARTISTIKE JASHTË VENDIT

Të ruhet dhe të kultivohet bashkëpunimi shumëvjeçar ndërkombëtar bazuar në marrëdhëniet bilaterale dhe në përpjekjen e vazhdueshme për zhvillimin dhe forcimin e marrëdhënieve të shumëfishtha me institucionet evropiane dhe botërore, mbështetur në parimet themelore të promovimit të cilësisë, të kontinuitetit, të identitetit kombëtar dhe të trashëgimisë kulturore.

Masat për realizimin e pikës 9

- 9.1 Forcimi i të gjitha formave të bashkëpunimit ndërkombëtar në punën kërkimore-shkencore përmirësimin e pranisë së shkencës së Kosovës, të artit dhe të kulturës në hapësirën evropiane dhe botërore;
- 9.2 Themeli dhe zhvillimi i rrjetëzimit të ASHAK-ut me organizatat shkencore dhe profesionale;
- 9.3 Pjesëmarrja në projekte relevante për kërkime shkencore dhe artistike;
- 9.4 Promovimi i publikimeve nga të gjitha fushat e shkencës, të artit dhe të kulturës në gjuhën shqipe. Kërkesa imperative për publikime të punimeve shkencore në gjuhën angleze ose në njérën nga gjuhët botërore, kryesisht në shkencat e natyrës, në mjekësi dhe në shkencat teknike nuk përashton imperativin e rëndësishëm të përkujdesjes dhe të zhvillimit të gjuhës shkencore shqipe; dhe
- 9.5 Inkurajimi i opinionit intelektual për ruajtjen dhe zhvillimin e gjuhës shqipe si gjuhë bashkëkohore e shkencës, e artit dhe e kulturës.

10. ZHVILLIMI I HULUMTIMEVE ME INTERES TË VEÇANTË PUBLIK E SHKENCOR

Të përcillet vëmendshëm gjendja aktuale në shoqëri, duke u prononuar për zhvillimet e përgjithshme në sundimin e së drejtës, në arsim, në mbrojtje të ambientit, në shëndetësi dhe të trajtohen në mënyrë sistematike, gjithëpërfshirëse dhe ndërdisiplinore shkaqet e gjendjes ekzistuese në këto fusha.

Masat për realizimin e pikës 10

- 10.1 Promovimi i një zhvillimi të baraspeshuar ekonomik, të bazuar në resurset energjetike dhe minerare të Kosovës;

- 10.2 Pjesëmarrja në ndërtimin e një sistemi të drejtësisë që garanton sundimin e së drejtës për të gjithë si parakusht për sigurinë e përgjithshme;
  - 10.3 Pjesëmarrja në hartimin rregullativës dhe të planeve për mbrojtjen e mjedisit dhe të resurseve natyrore;
  - 10.4 Pjesëmarrja në hartimin e strategjive për arsimin në Kosovë, duke u bazuar në gjendjen ekzistuese dhe modelet që sigurojnë cilësi të arsimit në të gjitha nivelet; dhe
  - 10.5 Përkrahja profesionale për hartimin e strategjive për një sistem të qëndrueshëm social dhe shëndetësor.
11. NDËRMARRJA E VEPRIMEVE NË INTERES TË VEÇANTË PËR KOSOVËN, NË MBËSHTETJE TË SË DREJTËS DHE TË DETYRIMIT TË AKADEMISË PËR TË QENË INSTITUCION KËSHILLUES PËR ZHVILLIMIN E SHKENCËS DHE TË ARTIT NË KOSOVË, NË PËRPUTHJE ME NEVOJAT E ZHVILLIMIT TË VENDIT
- Integrimi i teknologjive bashkëkohore në zhvillimin ekonomik, i cili kërkon kuadro me kualifikime dhe me njohuri të thella nga inxhinieria, eksperimentimi shkencor, analiza e të dhënavë, si dhe të kuptohet ndikimi i tyre shoqëror dhe ekonomik. Promovimi i ngritjes së cilësisë së arsimit i bazuar në këto shkathtësi dhe inkurajimi i bashkëpunimit me sektorin ekonomik për zhvillimin e një ekonomie konkurruese në tregun global.

Masat për realizimin e pikës 11

- 11.1 Identifikimi dhe promovimi i shkathtësive optimale për arsimin universitar dhe profesional përmes organizimit të tryezave shkencore, seminareve dhe forumeve me institucionet relevante;
- 11.2 Zhvillimi i opsiioneve të mundshme të ndërtimit të lidhjeve më të fuqishme ndërmjet ASHAK-ut, universiteteve dhe industrisë.

